

22 Mart 1935

ALTAN

ELÂZİZ

Yıl 1

Altan ayda bir ve halkevi idare heyeti tarafından çıkarılır

No, 2

Münderecat

Halkevlere

Altan

Gözümle Gördüm . Şiir

Fazıl ahmet Aykaç

Bakır madeni

.....

Türk kadınlığına verilen haklar
ve salahiyetler karşısında Türk
Kadınlığının vazife ve mevkii

İclâl Ataç

Yurt masalı

Bozkurt

Bulaşık hastalıklar

Mazhar haydar

H
A
L
K
E
V
İ

C. H. P.
Şehremini Halkovi
Kütüphanesi
JK

Turan matbaası — Elâziz

5037/05
1935, 2

ELAZIS

Müdürlük

H
A
L
K
E
N
İ

HALK EVLERİ

Her yıl sayıları bir az daha çoğalan ve bu yılda da Otuza yakın Evin açılması ile yurdun her bucağında çalışmaya başlayan Halkevleri hakkında hemen her fırsat ve münasebetle ve memleket gazetelerinde zaman düştükçe yetişecek kadar izahat ve malûmat verildi isede Elâzizde ve çevresinde bulunan halkımıza bir az daha etraflı malûmat vermeği faideli buluyoruz.

Halkevleri ; Cumhuriyetçi Halk fırkasının kurduğu ve fırka prensiplerinin Halkçılık esaslarına göre ve tamamile halkın ülkü ve kültür ihtiyacına muvazi özel bir kurumdur. Halkevleri asla siyasal bir ocak değildir.

Değerli Baş bakanımız İsmet İnönü bu yılki söylevlerinde bu noktayı daha açıkça ve daha geniş manasile izah buyurdular. Halkevleri siyasî birer kurum değil, halkın soysal ve kültürel gidiş ve yaşayışını onarmağa çalışan , bilgi ve inan yapan kuruluşlardır. Buralarda, Memur, Zabit , serbes meslek erbabı hasılı her sınıftan yurttaş istediği kadar geniş ölçüler içinde çalışabilir. Şu halde Halkevlerinin birer devlet müessesesi olmaktan ziyade birer ulus müessesesi ve ulusal faaliyetlerin kaynağı yeridir. Her sınıf yurttaşlarımıza bu Evlerde iş vardır. Ve onlarında bu vazifeleri almaları ulusal bir borçtur.

Hür ve mustakil yaşamak saadetini bilen milletler, İstiklâlinin ve hürriyetinin korunmasını canı gibi kıskanmasını da bilirler. Bu yolda yapılan büyük savaşların ve ihtiyar olunan büyük fedakârlıkların derecesini bilmiyen ve anlamayan yok gibidir. Ancak şurasını söyleyeyimki yaşamak ve tutunmak için devlet kudretinin devlet vazifesinin haricinde, Milletinde ayrıca kudretlenip, ayrıca çalışması lâzımdır.

Dünyadaki kuvvetli ulusların ulusal bünyelerini tetkik ettiğimiz zaman görürüzki oralarda Devletin yaptığı , başardığı , gözettiği işlerden daha çok ve daha büyük olanlarını Halk kütleleri yapmakta ve başarmaktadırlar. Devlet , Millletin İstiklâl ve selâmetini üzerine almış bir ulus korumudur. Fakat devletin umuzlarındaki yük va dimağındaki düşünce okadar büyük ve okadar ağırdırki onu yurdun içinde Halkın yapacağı işlere baktırmak Devletin ileri görüş vazifesini kısmak demektir. Devlet durumunda Halkın da özel bir durumu vardır. Dünyanın kuvvetli ulusları bu karşılıklı ve muvazi gidişleri sayesinde hem istiklâllerine endişesiz ve korkusuz

sahiptirler , hemde başka istiklâlleri fütursuzca tehdit edebilirler.

Dünyada hakka güvenerek yaşamak kanunu henüz mer'î değildir. Ancak kuvvetli ve kavi olmakla yaşamak mümkündür. Kuvvette artık dünkü mana ve mahiyetini muhafaz etmiyor. Kıymetsiz adetleri kucaklayarak bir yığın kalabalık olmak Et ve kemik kailesi halinde , ateş makinelerinin ölüm gasırgalarının karşısına çıkmak hiç bir kıymet ifade edemez.

Asıl kuvvet ve istenilen kudret, kafa kuvveti bilgi kudretidir. “ İnsanlarda Koçlar gibi kafakafaya dövüşüyorlar , fakat kafasının kemikleri çelik kadar sert olanlar değil, dimağının genişliği yumuşak olanlar kazanıyor. Dünya gidişi ve dünya savaşı bugün ancak kültür ve teknik sayesinde muzaffer olabiliyor. İşte bunun içindir ve bundan dolayıdırki bütün bir milletin eksiksiz ve kusursuz olarak kafaca yetişmiş bulunması zaruridir.

Halkevleri, halkın bu yönden yolunu aydınlatacak ve kafasını ışıklayacaktır. Bu alanda ışıklı yurttaşların vazifeleri pek çok ve pek mühimdir. Halkevleri, düpedüz halkı aydınlatmaya çalışırken , inkılaba ve inkılâbın tutumuna da hizmet edecektir. Cumhuriyetki mukaddes bir emaneti eline alan gençlik onu en mes'ut ve en ışıklı bir alana götürmek ihtiyacında ve mecburiyetindedir.

Her idare ve her rejim kendine göre bir yayım yapısı kurmuş ve kendi ülküsünü koruyacak ve kuvvetlendirecek bir kaynak açmıştır.

Dünya kurumlarını araştırmaya lüzum yoktur. Bizim kendi başımızda yıllarca felâket havaları estiren saltanat idaresini düşünürsek onun nasıl sinsi bir kudret halinde rejimi taazzi ettirdiği ve halkı tevekkül ve meskenet talâkkisi altında nasıl yıllarca kısıkıvrak tuttuğunu kolayca anlarız. Saray , bütün maddî kuvvetleri elinde bir oyuncak ve bir ihtiras kırbağı halinde kullandığı halde Medrese ve tekyelerle de halkın manaviyat ve irade kudretini mefluc bir şekilde tutmayı asla terk etmemiştir.

Saltanat idaresinin cebbar ve zalim rejimini medrese asırlarca besledi ve asırlarca onu halkın kafasında mes'ut bir prensip gibi yaşattı. Tekyeler halkın irade hamlelerini tevekkül ve tehli zincirleriyle mazive sınıksı bağlayarak saltanat sadakat ve fedakârlık topladı.

Medres , saltanat ve din rejimini en uzak

köylere kadar götürüyordu. Camiler bu rejimin en eşittirici birer kürsüsü idi. Oralarda Dindar bir hüviyete bürünmüş Saltanat rejimi yapıcıları Binlerce , Onbinlerce halkı , zulmun ve taaddi-
uin eşğine bağlıyor , kurban ediyordu.

Dünya ya ve hayata dair bir şey öğretmedikleri gibi, Dünya yaşayışının ve hayat saadetine bütün yollarının cehenneme vasıl olduğunu uydurma hedis ve ayetlerle de inandırıcı ve fakat şeytanî bir muvaffakiyetle asırlarca söylediler ve inandırdılar.

Türk ulusunu bu fena gidişin sonundaki adem çukuruna yuvarlanmaktan kurtaran Cumhuriyet bütün yurdun ve bütün ulusun hayat

minnetini ve yaşama şükranını kazanmıştır.

Fakat Türk ulusu bu mutlu idareye gelinceye kadar az zahmetler , az fedakârlıklar , ve az felâketler çekmiş değildir. Bundan ötürüdürki Cumhuriyet rejimini ve Cumhuriyet kurumunu bizde canımız ve en aziz saadetimiz gibi kıskanır ve koruruz.

Fakat Cumhuriyet rejimini halkımıza ve en uzak köylerimizde yaşayan halkımıza kadar götürmek ve ona bu ülküyü teslim etmek mecburiyetindeyiz. İşte bu işi Halkevleri yapacaktır.

Bu işimize ve gücümüze ait gelecek sayılarımızda konuşacağız.

ALTAN

Gözümle Gördüm

Bütün Türk gençlerine

Mazgâlnın üst yanında pas tutan bir gök vardı
Ayağının altında da bir ezilmiş kök vardı .

Yaralı bir zeybek gibi yere yatık bu gövde
Bilmiyorum ne arardı . ne sezerdi o gökte .

Karanlıklar uluyarak boşlukları eşerdi .
Yıldırımlar gecelerin ta bağrını deşerdi .

Gördüm bunu gözümle ben başka söze inanmam
Gördüm bunu gözümle ki bora gibi bir adam .

Birdenbire şimşekleri avucunda sıkarak .
Geceleri kovuklara kuyulara tıkarak .
Yelesinden yakaladı kişneyen bir ülküyü .

§§§

O saç saça Fırtanalar , o deliren ordular .
Çılgınlarla koşuşdular , Bir ağızdan surdular .

Yasak ! Yasık ! dön geriye vurma yere dizini
Sen kimsin ki kovalarsın bin kasırğa izini .

Tek karşılık vermedi o , sürdürü ancak atını
Ülküsünün kurmak için gökte temel katını .

Baykuşların kara sesi . Bağirtisi kurtların .
Ölüm dolu çatırdısı çöküp giden yurtların .

Yıldızlara diş geçiren nice kuduz haykırıyla .
Yere yangın döken sıcak , Dondurucu kara kış

Üşüştüler dört yanına (hep nereye ? neaye ?)
Diye bozgun yağdırarak bir çok dağa dereye .

Bunu ona soruyordu gölge yüzlü bin ordu ,
O . yalnızca (ileriye ! ileriye !) diyordu .

Gördüm bunu gözümle ben başka söze inanmam
Gördüm bunu gözümleki bora gibi bir adam .

Birdenbire fırlayarak batakların selinden,
Birer Birer yakaladı timsahları belinden .

Boğazladı sırtlanları , temizledi bu yurdu .
Sonra kalkıg ayak üstü Türk oğluna buyurdu

Başka tanrı bilme artık , anan olan yurda tap
Ululuktan duvarlar ör , yücelikten kireç yap .

Varlığının göve doğru boy atarken yapısı.
Gönlündeki örse ur ki kıvılcımlar saçılsın.
Bir zorile bileginin arda kadar açısın .
Geçmişlerin geleceğin tunç sürgülü kapısı !

Gördüm bunu gözümle ben, başka söze inanmam
Duydum bunu açık açık böyle dedi o adam .

Her güçlüğe çal üzenği bin bir yanı araştır .
Yağız azgın aygırının sim sıkı tut gemin .
Kasırgayla kucaklaştı . şaka ettir .savuştur .
Dağların sırtlarında oynatırken gemini !

§§§

Ey buğünün genç türk oğlu ey yarınlar ülçüsü
Ey ülküler ülkesinin yılma bilmez kolusun .

Gördünmü , duyduğumu birer birer dinledin .
Deniz gibi sende coştun , çağıldadın , inledin .

Bilirimki sen ön pili ta özünle anlarsın .
Yurt içinde sen varsın , gönüllerde sen varsın .

Başındaki ulu genç aydın etsin yolunu .
Haydi yürü şaşırmadan hiç sağını solunu .

Fazıl Ahmet Aykaç

Altan

Mecmuasına Abuna olunuz.

BAKIR MADENİ

Mehtal . Ergani bakır madeni yalnız Türkiye'nin değil , hatta dünyanın en mühim ve zengin madenlerinden biridir , Buradaki bakır cevheri % 12 ila 18 raddesinde ve kısmen daha ziyade bakırı ihtiva etmektedir . Al manyade meşhur mauasfeld bakır cevheri ancak % 2 ilâ 3 raddesinde bakırı muhtevi bulunduğuna göre Ergani madeninin avrupada emsalı , na faikiyeti noktayı nazar dan yüksek kıymeti şüphe götürmez bir hakikattir .

İktisadi . mali ve siyasi cephelerde pek mühim tehavvüller vücuda getireceği şüphesiz bulunan Ergani madeni Bakırının milletimizi ne derecede alakadar ettiği meydana tedavüle çıkarılmış olan Ergani istikrazı tahvilâtını en küçük köylerimize varıncaya kadar her Türk ferдинin kemali tehalükle ve seve veve satın alması ile sabittir .

Bütün Türk milletinin istihsale başlanmasını dört gözle beklediği Ergani bakır madeni için; acaba, çok miktarda bakır mevcut mudur? sualı varit olabilir. Buna karşılıklı diyebilirizki, istihsale baş-

lanıldıktan sonra, bu maden umum Türkiye'nin bakıra olan ihtiyacını temin etmekle beraber , mühim miktarda ihracat yapabilecek ve ileride Müdafai milliyemiz için bizi hariç piyasalara muracaattan varestede kılacaktır .

Hükûmeti cümhuriyemiz Ergani madenine verdiği iktisadi kıymet ve ehemmiyet dolayısıyla, Fevzipaşa—Diyarbakır demiryolunun ikmalını inşaatı için hümmalı faaliyetler sarfetmektedir , bu gün Elâzize vusulünü büyük bir meserret ve şükran ile gördüğümüz Şömendöfer hattı, gelecek (1935) S e n e s i sonlarına doğru Madene varacak ve Fabrika inşaatını demir yolu inşaatı programına uygun bir surette teritp eden bakır şiketi dahi 1936 senesinde istihsalata başlayacaktır .

1 Ergani madeni kasabasının vaziyeti coğrafiyesine nazaran bakırın bulunduğu mevki .

Ergani madeni, Elâziz-Diyarbakır arasında ve mihrap deresi ağzında ve kasabanın kenarından geçen Dişle nehrinin garbında kâindir . Madenle Diyarbakır arasındaki mesafe 85 ve Elâziz ile Maden arasındaki mesafe dahi 75 kilometredir , bakır madeni kasabasının takriben 1/2 kilometre cenubunda ve şehirden 250 metre irtifada

(Rakım 1250) nisbeten düz ve fakat sarp bir mevkide, Şimalen Mihrap deresi ve Cenuben yan dereye meyyal bir yamaç üzerindedir . Maden sahası Dişle nehrinden 250 ile 260 metre irtifada bulunmaktadır .

Maden bugünkü şekiline nazaran, dahili bir volkan tesirile teşekkül ve tahaccür etmiş olup kalın ve kısmen ince kükürt tabakaları ve çakıl taşları ile bakırdan mürekkeptir . Mesaheî sathiyesi 30 bin metro murabbai raddesinde tahmin edilebilir .

1917 — 1918 senelerinde Madenin bulunduğu yerin muhtelif noktalarında bir heyeti fenniye tarafından yapılan 36 Sontaj ameliyatı neticesinde İki buçuk milyon ton bakır cevherinin mevcudiyeti tesbit edilmiş ve 1925 senesinde yapılan ikinci tarama ameliyatı bu miktarın üç milyon tona balığ olduğunu göstermiştir .

Madende daha büyük Sontaj ameliyatı icrası çok külfet ve masrafa mütevakıf bulunduğundan madenin hakiki zenginliği hakkında şimdiden bir fikir edinilmesi müşküldür . Bu vaziyet ancak bakır istihsalatı başladıktan ve saha boşaldıktan sonra kabil olabilecektir .

2 Ergani bakır madeninin tarihçesi

Maden binlerce sene evvel mevcut idi . Buna dair yazılmış olan bazı eserlere göre, milâdi isadan 2000 sene evvel bu madenin asuriler tarafından keşfedildiği anlaşılmaktadır .

Bundan İkiyüz sene evvel Gümüşhane ve Samsun taraflarından hicret eden bir takım aileler buraya gelip yerleşmişler ve kendi hesaplarına bakır istihsalına başlamışlar idi . Hükûmet 1850 senesinde burada bir mağara küşat ve bir kelhane tesis ederek idareyi üzerine almış ve 1915 senesine kadar bakır istihsal etmiştir . Mevaddı infilâkiye ile nakliye vesaitinin fıktanı dolayısıyla istihsal 1915 senesinde tatile uğramıştır .

Bakırın vaziyetini tesbit için hükûmetçe tayin ve izam olunan bir komisyon 1917 senesi temmuzundan 1918 senesi Teşrinisanisine kadar burada çalışmış ve yaptığı 37 muhtelif sondaj ameliyatı neticesinde bu günkü maden mevcudunu meydana çıkarmıştır . Bundan mada 1917 ile 1918 senesinde Askerî bir heyet tarafından 170000 ton ham bakır istihsal edilerek Almanya'ya ihraç edilmiştir .

Madenin Hükûmet tarafından işledildiği 66 sene müddet zarfındaki istihsal miktarı 265000 tondan ve bundan evvelki senelere ait istihsalat ile beraber umum istihsalat yekûnu 540000 tondan ibarettir.

Arada geçen 9 senelik bir tevekkuf devresinden sonra 1924 senesinde Bakır istihsalinin ihyası Hükûmeti Cumhuriyetimizce tahtı karara alınmış ve bugün hali faaliyette bulunan Ergani bakırı Türk anonim şirketi teşekkül etmiştir.

Muhterem Başvekili-miz İsmet İnönü 1932 senesi Teşrini evvelinde Ergani madenini ziyaret ve Ankaraya avdetlerinden sonra Fevzipaşa — Diyarbakır hattı inşaatının bir an evvel ikmalini iltizam

buyurduklarından bu maksadı teshil ve tesri için akti kararlaştırılan 12 Milyon Türk Liralık istikrazı dahiliden (A) ve (B) tertipleri 1933 eenesinde meydana tedavüle çıkarılmış ve Erkani istikrazı namını alan bu tahvillerin miadında kâmilten satıldığı büyük bir mesar ve iftihar ile görülmüştür.

Dünya piyasasında mühim tahavvilleri mucip olacak olan Ergani bakırlarının istihsalı ve

nakli için Hükûmeti Cumhuriyetimizin ve res-ikârında bulunan zavâtı muhteremenin bu musip mukarrarat ve icaratı umum Türk milletinin şükran ve minnettarlık hislerinin bir kat daha tehrik eylemiştir.

(Devam edecek)

*Türk Kadınlığına verilen haklar
ve salahiyetler Karşısında*

Türk kadınlığının

Vazifesi ve mevkii

Millî varlıklar, bir bütün olarak düşünülebilir, ve yine bir bütün olarak yürüyebilir. Dünyanın kuruluşundan beri Kadın ve Erkek yekdiğerine tutunarak ve birbirine en sıkı bir ihtiyaç halinde yaşlanarak bu güne vasil oldular. Hayat mücadelesi her ikisini de bu mücadelenin önünde dayanacak şekilde hazırlanmaya icbar etti.

En iptidâi devirlerde dahi Erkek, Kadının yardımından, Kadın, Erkeğin himayesinden ayrılamadı. Bu öyle bir hilkat kurumu idi ki Kızlarını diri diri gömmek ve Kadınlarını ilk ihtiyarlığında boğup öldürmek canavarlığını iş edinmiş çöl insanları bile Kadının kabile içinde ki yerini dolduramadılar. Ve nihayet bu çöl adamları bile cemiyetlerinin sürüklendiği akibeti çabucak görmek mecburiyetinde kaldılar.

Kabile üreyüp çoğalmadıkça kuvvtlenmek mümkün değildi. Kadın ortaya getirdiği yavruyu hayat cidalinin çetin şartlarına göre hazırlamadıkça Vahayî muhafaza etmek kabil olamadı. Bu bedavet ve vahşet bile Kadını kendi mevcudiyetine en kudretli bir destek olarak katmaya lüzum gördü.

İnsanlar çoğalıp yaşama şekilleri değiştikçe Kadının vazifesi ve yeri de kuvvtlendi. Cemiyetler öyle bir hale geldi ki Kadının yalnız kadınlık vazifelerine bağlı kalması Beşerî inkişafın yürütmesine mani oldu. Kadın da çok Asırlar Erkeğin yanında her işi görmeğe başladı. Silâhlandı. Cenge ve cidale karıştı.

Bu güç işlerde de kabiliyet gösiermekten geri durmadı. İlk medeniyet alanlarında Kadının bu medeniyet içinde ki rolünü ve ehemmiyetini görüyoruz.

Eski Türk medeniyeti içinde Kadının soysal mertebesini en yüksek bir dereceye varmış buluyoruz. Eski Türk camiesi kurumlarını ve bilhasse içtimâî kuramlarını göz önüne alarak araştırdığımız zaman orada Türk Kadını başlı başına bir mevzu olarak görürüz.

Soysal hayatın ilk konağı ailedir. Türklerin aile kurumunda ki kaideleri ve aile hakkında ki özel telâkkileri o kadar necip ve o kadar asildir ki bunu Dünya içtimâî aleminde bir eşine rastla-

mak kabil değildir. Türk içtimâî hayatında ailenin en değerli unsuru kadındır.

Kadın, kurumun en kudretli unsuru, Erkek en güçlü ve en civanmert sahibidir. Aile de Erkek ne kadar sayılır, ve güvenilirse, Kadın da o kadar sevilir ve riayet olunur bir mevkidedir.

Hatta Evin içinde Kadın bir hüviyet olur ve ev, bütün mevcudiyetle ona bağlanırd. Erkek haricî hayatın mücahit ve mücadili idi. Onun bütün düşünce ve gayreti Evinin kapusu önüne kadar devam eder ve orada susar ve emin bir ruh huzuru içinde istirahat çekilirdi.

Evinin içinden ve işinden o mes'ul olmadığı gibi bunu düşünmek vazifesi de değildi. Bir Erkek evinin içine ait bir endişeye düşer. Ve müdahalelere kalkışırsa, Kadın bu müdahaleyi en ağır bir haysiyet ve izzeti nefis mes'elesi edinererek bedbaht olurdu. Veya evini çeküp çevremeyen bir Kadın ise bütün Kadınlık tarafından tel'in edilir ve nefretle karşılanırdı.

Aile de kadın her şey dememektir. Günün birçok cenkleşmelerinden evine dönen bir Erkeğin evinde ciddi bir huzur ile, tatlı bir saadet görmek hakkıdır. Ona bunu te'min eden de Kadındır.

Bu itibarla Türk Kadınlığı evin hakikî ve kudretli sahibidir. Bundan olacak ki bir çok yerlerde Kadına (Ev sahibi) adını vermişlerdir. Bu tabir bu gün dahi Anadolunun bir çok yerlerinde kullanılmaktadır. Kadın evde her türlü saygının üstünde bir hürmetle tuallurdu. Çocuk Babadan evvel Anaya hürmeti öğrenirdi. Babadan çok Anaya inanırdı. Ana'da Babayı öğretir ve onu tanıtırdu.

Babanın çocuk üzerinde de fazla bir müdahalesi yoktu ve esasen olamazdı. Atına bindirip kırlara çıkararak ona mücadeleyi ve yaşama kabiliyetlerini öğretmeğe başladığı güne kadar çocuk annenin ihtimamı ve onun telkini altında idi. Kadın ev dahilinde bu ihtiramla mazhar iken Erkek te dışarıda aynı hurmete nail idi.

Kadın'da erkeğini ciddiyet dolu bir hurmet ve muhabbet dolu bir gönül ile kollar ve düşünürdü. Onun kuvvet, cesaret, fedakârlık ve mertliğine çok güvenir ve inanırdı.

Türk hayatı medeniyesi içinde Kadınlık ve Erkeklik tam manasile bir bütün idi. Ve iki zümre ancak yekdiğerini tamamlamak suretile rahat ve mes'ut yaşaya bilirdi. Dünya üstünde ilk evvel Kadının kıymet ve mertebesini takdir ve teslim eden yüce ve asil Millet Türk milleti olmuştur.

Cihan medeniyeti döne döne ve eski soysal

kurumları Medenî ve İctimaî cephelerini araya araya bulmuş ve kendi aleminde tatbik etmeğe başlamıştır. Bu işte son Asırlar içinde en ileri gitmeğe muvaffak olan milletlerde Anglusakson ırkları olmuştur.

Ve nihayet bu günkü Garp medeniyeti dediğimiz Avrupa medeniyet alemi içinde Kadının hak ve salâhiyetleri yine bir çok mücadele ve bir çok oğraşmalardan sonra Binbir kayıt ve Binbir şart içinde teslim edilmiştir. Fakat bu günkü Türk Kadınlığının kayıtsız ve şartsız olarak ulaştığı mertebeye ulaşamamıştır.

Bir çok kimselerin düşündüğü veya düşünebileceği gibi Türk Kadınlığına verilen bu hak ve salâhiyet Avrupadan görülmüş ve alınmış bir örnek değildir. Türk milleti öz istiklâline sahip olunca ve yabancı düşüncelerin tazyikini silküptenca kendi ırkı hususiyet ve mümtaziyetlerini tatbik etmeğe başlamıştır. Türkler Türk olarak yaşadıkları bütün Tarih devirlerinde içtimâî hayatlarını hep böyle bir bütünlük esasına istinat ettirmişlerdir.

Cemiyette Erkek ne ise Kadın'da o olmuştur. İşte bu gün de yine böyle yürümeğe başlamıştır. Türk Kadınlığının medenî ve siyasal hayatında ki karanlık devirleri, Türklerin Osmanlılar elile Arap harsına sokuldukları zamandan başlamış. Osman oğulları bir Devlet kırmak mevkiine geldikleri zaman içine düştükleri hars alanı, Arap alemi idi. Hem de Arap medeniyetinin ve içtimâî akidelerinin çürümüş ve tefessüh etmiş bir devrine rastlamıştı. Bu alanda Kadın bir heves şikâri olmaktan ibaret bulunuyordu. Kapalı odalar içinde süslü, narin kıvrak bir iştaha matai gibi saklanıyordu.

Onun hakkı ve nasibi bundan ibaretti. Osman oğullarının kurduğu siyasal ve soysal kurumlarda Arap harsının ve dininin te'siri altında Kadının mevkiini bu vadiye sürüklemek yolunu tutmuştu.

Türk kadınlığıda bedbahtlık fermisnını osman oğullarının ellerile boynuna takmış, ve bir esir halile heves ve zevk matai olmuştu.

Bu ciheti daha fazla deşerek asırların taşıdığı bu acı iztirapları bırakılmıda Türk kadınlığının bu günkü durumuna bakalım.

Cumhuriyet idaresi, saltanat devrinden harap bedbaht, ümitsiz ve bağı yanık bir vatanla, mazlum, Bakımsız geri kalmış ve bin bir hurafat ile tevekkül ve atalete bağlanmış, yaşama gayretinden uzak dünyasını ahretine feda etmiş bir millet teslim aldı. böyle feci ve bu kadar perişan bir devir ve tesellüm içinde Türk ırkında

başka her hangi bir ırk mutlaka şaşırır ve mutlaka işin oluruna boyun eymekten başka bir şey yapamazdı. fakat Türk ırkı kendisine has bir imanla doğrulma ve dikilme kabiliyetini asla kaybetmemişti. ve Türkün Büyük oğlu ATA TÜRK bunu en evvel kendi damarlarında ki asil kanda hissetmişti. Türk asla esir ve dağılık yaşayamazdı. İstiklâli ve hürriyeti yolında ölmesini de yaşamasını da bilirdi. Bu kabiliyet ve bu irade Türk'te daima mevcuttu. Lâkin onu ele alıp işlemek ve meydana koymak lâzımdı.

İşte ATA TÜRK'ÜN Onbir sene içinde, Onbir asrın gizlediği bu büyük kabiliyeti ve bu yüksek yaşama kudretini bulup meydana çıkarması mucizesi budur. Düşününüz bir kere Onbir asrı yenen Onbir sene!... ve bütün Dünyayı dize getiren bir ATATÜRK; bu hangi millletin gösterebileceği bir varlıktır?...

ATATÜRK, Türk milletinin hayat ve istiklâlini kurtardıktan sonra onun bünyesini de büünlemek işini elbette onaracaktı. O, Türk bütünlüğünü Ulusal bir şart gibi görüyordu. Bir vücudun yarısı bir hayat varlığı olamazdı. Bir millette yarısını mahkûm ve sefil tutamazdı.

ATATÜRK, Türk hayatı içtimâie ve medeniyesini felce oğratan bu durumu yıktı. Ve Türk Kadınına da hayata ve cemiyete soktu. O, bunu da kâfi göremezdi. Türk Kadını Türk Erkeğinin yanbaşında ve omuz omuza yürümelerini lüzumlu görüyordu. Bu beraberliği de te'min etti. Türk Kadınına da siyasal hakların tamamını birden verdi.

Fakat Türk Kadını da bu geniş imtiyazın hakkını ödemek mes'uliyeti altına girdi. Düne kadar nasıl düşündü ise, nasıl yürüdü ise ve ne yaptı ise mes'uliyet kendisine ait değildi. Çünkü onu idare eden, sevk eden, sürüp götüren kendisinden daha kuvvetli ve bütün hakları ve salâhiyetleri nefsinde toplamış olan ve Kadının hariç bulunduğu bir cemiyetti.

Fakat bu gün vaziyet böyle değildir. Ve Kadınların ulu orta taşkın düşüncelere kapılarak bir zafer serhoşluğuna düşmeleri asla icabetmez.

Bu hakların ve bu geniş imtiyazların saadetine liyakat kesbetmek ve Türk camiası içinde Kadınlığa düşen ulusal ve soysal vazifeleri başaramak lâzımdır. Ben bir kadını, ve Kadınlık hesabına çok derin mes'uliyetler ve çok çetin üzüntüler duymaktayım.

(Sonu sahife 13 te)

Yurd Masalı

Akşamları güneş bata rken; sular, çamlar kırmızı bir renge boyanır; evlerin camları içinde yanıklar tutuşan gözler gibi alevlenirmiş

Uzak, karlı dağların çerçivelediği yerler yavaş yavaş erir, silinir, kaybolurmuş. Rüzgârlar dalğacıklarla öpüşerek çamlıklarda perilerin sesi

ne karıştırmış. minareler secdeye kapanmış evlerin ortasında kabahatlarından utanan günahkârlar gibi kızarır, morarır siyahlanırmış. Burada geceler, fecirler kadar aydınlık, yıldızlar lâcivert göve kakma işlenmiş sedefler gibi pırıltılıymış, mehtap ağaçların yapraklarından süzülerek dalğacıkların üstüne gümüştür bir halı serermiş.

Denizlerde narin, beyaz yelkenliler dolaşır, hintten, çinden en bulunmaz kumaşlar eu tatlı en lezzetli meyveleri, kara denizden besleyici buğdayları, hudutlarda can verme-

ye giden deniz çocukları taşırmış. Marmaradan en gıdalı yağlar, güzel kokulu şaraplar getirirlermiş.

Marmarayla kara denizi birleştiren boğazın sahillerinde yeşil korular ve onların nefti gölgesinde beyaz köşkler, denizin serin yumuşak göğsüne yaslanmış yalılar gizliyirmiş.

Her köşkte bir vezir bir köle, bir sultan, bir şahzade otuaurmuş. Bu binaların kubbeleri altınla işlenir, en mahir nakkarşlar, en usta hattatlar duvarlarına minyatür işler, efsunlu dualar yazarlarmış.

Her köşk bir rezaletane, her yalı bir fuhuş cihanıymış. Buralarda dinin büyük, temiz kandırıcı ululuğunu okutmıya memur olan haca efendiler sarıklarını atarak, cüpbelerini bellerine dolayarak bir kaç altın için çifte telli oynarlarmış.

Bu hocalar halkı cennetler, cehennemlerle tehdit ederlermiş. Hükümdar Marmarayı çerçiveliyen yeşil dağları karşı sahillerin Binrenkli ufuklarını gören bir yerde otururmuş. Bu saray o kadar misilsizmiş ki; bahçelerinde bir ezeli bahar çiçeklenirmiş. Cıvardaki bütün sergerdeler oraya göz koymuşlar.

Her hükümdar cahil, ve her cahil gibi korkak ve sinsî bir adammış. Yüzünde allahın gazabını temsil ededr, yakar, yıkar, öldürür, fakat yapmasını bilmezmiş.

Bütün din müessisleri onun kamçısıyla titrer, hükümdarın yeryüzünde allahın gölgesi olduğunu ilân ederlermiş. Onu hiç kimse abdessiz ağzına almaz; aksi taktirde bu dil çekilir, koparılırmış.

Sarayı nöbetçiler değil; dinî hurafelerin gönülleri saran korkusu beklermiş. Hükümdarın arzuları kanun, emirleri birer din dusturuymuş.

Bu adamlar saraylarından ötesini bilmezlermiş. Teb'a namına yalnız etrafında ki riya-kâr dalkavukları, harem ağalarını tanırlatmış.

Bu dalkavuklar, harem ağaları saraylar'da Bin bir türlü gıdalarla patlayıncaya kadar şişer; pörsümüş adeleri enselerinde; göbeklerinde katmerlenirmiş.

Hükümdar saraydan çıktığı zaman Yüzbir pare top atılır, halk onun geçeceği yollara kamçıyla sevk edilerek secde ettirilirmiş. Elbisenin eteğiai yüz siyah, yüz beyaz esir taşırmış?..

(Bitmedi)

BOZKURT

Hayvanlardan İnsanlara geçen

Hastalıklar

Baytar Müdürü
Mazhar

İnsanlar hayvanlarla İki şekilde münasebettedir.

- 1 — Zararlı olanlarla ;
- 2 — Faideli olanlarla ;

Zararlı olanlar : Ya doğrudan doğruya veya kendisine çok lâzım olan hayvanlar veya maddeler üzerine hücum ederek bizlere mazarrat ver-enlerdir.

Faideli olanlar : İhtiyaçlarımızı (et , süt , yağ , yumurta , yün , tiftik , kıl , bağırsak , deri , gibi ilâhî gıdaî , muavin , sınaî , tıbbî , taliye namları altında) temin edenlerdir . Mademki hayatın devamı , sıhhatin muhafazası , servetin ziyadeleştirilmesi (arzu edenler) için İnsanların hayvanlarla münasebetleri vardır . Şu halde hayvanlardan insanlara ne gibi hastalıkların ne suretle bulaştığını ve ne şekilde korunulmasını da bilmek icabeder .

Şark Çıbanı

Bu Çıban Girit çıbanı , cilt , Bağdat çıbanı , Kıbrıs çıbanı , Biskıra , gaksa çıbanı , senelik çıban , isimlerle tanınmıştır . Yuvarlak veya armudi şeklinde 1—6 milim uzunluğunda (Lismanya fronkuluza) isminde bir tüfeyil bu çıbanları husule getirmektedir . 1904 te memaliki osmaniyeden Amerikanın Boston şehrine hicret eden Osmanlılarda Doktor Verift bu tüfeyli keşfetmiştir .

İngiliz etibbası Hindistan'da tahtakurusu ve ya sivrisineklerle sirayet vaki olduğunu söylemektedirler . Mamafih oraya mahsus sivrisinekleri mükerrern yara üzerine kondurmağa muvaffak olduktan sonra diğer insanlara bulaştırmamışlardır . Su kenarlarında çalışanlara daha ziyade tesadüf olunur .

Bu çıbanın bulunduğu memleketlerde köpek ve develerde de insanlarınkine benzeyen yaralar zuhur ettiği görülmüştür . İnsanın ki Köpek ve Maymuna aşılabilmiştir . Her halde bir haşere ile intikal ettiği tahmin edilmektedir . İhtimalki haşerat deve ve köpeklerden cersumeyi alarak İnsanları ısırıklarında aşıyorlar . Devri tefrihi bir kaç hafta içinde değişmektedir .

Beş ay sürdüğü de görülmüştür . Bu çıban Kırmızımtırak bir mıntıka ile çevrilmiştir ki bu mıntıkada da tufeylat vardır . Alel'ekser Yüz , bilek , bacak , ayak gibi açık yerlerde çıkar cilde mahsus bir iletir . Tehlikesiz çıbandır . Yeyici çıban ile birleşirse o vakit bulunduğu yeri oyduğundan endişe uyandırır . Bu çıbanlara hiç ilişmemelidir . İnsan Hekimine muracaatla tedavi ettirmelidir . Haşarat ısırılmasından mnhafaza edilmek suretile korunulabilir .

Türk kadınlığına verilen haklar
ve salahiyyetler karşısında

Türk kadınlığının

Vazifesi ve salahiyyeti

10üncü sayfanın sonu

Bütün Kadınlarımızın da bu endişeli ve zorlu mes'uliyetleri duymalarını umarım . Şimdiye kadar Kadınlık alemindeki bütün bozuk ve sakat hareketlerin bütün mes'uliyetlerini Erkeklerle yüklemekte yurdun durumundaki aksaklık ve geriliği yine erkeklerle atmakta ve kendimizi alarğa ve zavallı görmekten geri durmazdık .

İşte buyurunuz , bize de Erkekler kadar hak , salahiyyet ve vazife verildi . Artık yurdun emniyet ve selâmeti , milletin saadet ve istiklâli , camianın rafa ve istirahati savaşında bizim de vazifemi ve mes'uliyetimiz var . Bu vazifenin ağırlığını ölçebilmek için kendi evinizin sizin üzerinize tevdi ettiği ev işlerinizi düşünürseniz ve buradan tefekküre başlarsanız çok eyi kavraya bilirsiniz . Kadın hakkı ve kadın hurriyeti arkasında başını açup koşan ve bu hak ile hürriyeti eline aldığı gün kendini her türlü kayt ve bağlardan azade bulacağını zannederek evini ve ailesini sıkı bir mezar gibi görmek gaflet ve şaşkınlığına tutularak sokağa düşmeyi arzu eden zavallı Kadınlar , bilmelidirler ki bugün önlerine konulan bir bardak şampanya değil demir leblebilerdir yani memleket işleri , yurt mes'uliyetleri cemiyet vazifeleridir .

Dünyada Kadınlığın serbestisini ve onun hak ve salahiyyetlerini baştan kara bir ser azarlık gibi telâkki edenlere de pek çok rastladık . Fakat bunlar başlarını girantilere çarpıncaya kadar kendilerine gelediler . ve nihayet kendilerini bir esir ve bir mahkûm gibi buldukları evlerine dönmek istedilerse de kapıları yüzlerine kapalı buldular . Cemiyet içinde de artık eyi bir yerleri yoktu . Türk Kadınlığına da hurriyet hakkı verildiği günlerde Kadının fikirden evvel beden açılışının ne demek olduğunu öğrenebilen mutlu kimseler diilerini ve ellerini çabuk çeke bildiler .

İşte bu gün Türk Kadınlığının umuzlarına memleket yüklerinden başka bir de Kadınlığı çeküp çevirmek ve onu yetiştirip bu hak ve

alahiyetlere lâayık bir hale getirmek vazifesi de yükletilmişti . Kendi ellerimize verilen bu hakları hüsnü istimal etmek ve bunu yurdun hayrınan cemiyetimizin menfaatine göre götürmek işi ve mes'uliyeti şimdi tamamen Kadınlığa aittir .

Artık mes'uliyetleri başkasına yükleterek bir kenara çıkabilecek halde değiliz . Memleket işlerinin ne demek olduğunu ve hatta onu düşünebilmenin dahi ne büyük bir dert ve elem teşkil ettiğini Kadın Saygılarımız daha eyi ve daha çabuk anlayacaklar ve bize de anlatacaklardır . Onlara muvffakiyetler ve tahammüller dileyerek asil mevzuumza girelim .

Siyasal , soysal haklar karşısında Türk Kadınlığının vazifelerini Üç bölüme ayırarak tetkik etmek istiyorum . Evvelâ şunu kayt edeyim ki Kadın yine kadın kalmak şartile Ulusal varlığı tutabilir . Bu itibarla evvelâ Kadının cinsi ve zümrevi işini başa getirerek tahlil edeceğim .

1 — Türk Kadınlığının cinsi ve zümrevi vazifesi .

2 — İctimaî ve medenî vazifesi ,

3 — Siyasî ve millî vazifesi .

Cinsi ve zümrevi vazifesi ;

Bir Milletin Kadını o milletin bünyesinde açılmış en göz alıcı bir taravet görünen bir çiçektir . yaşamak ve mes'ut olmak düşünceleri , bütün oylumlarını hislerden alır . His , çok yerde ve pek çok kere aklın ve muhakemenin üstünde yaşayan bir kuvvettir İnsanda duygu , bütün melekelerden evvel hasıl olduğuna gibi , bütün kabiliyetlerden daha kuvvetli olarak teşekkül eder .

Binaan'aleyh hissî tutum ve hissî gidışler insanın hareketlerine daha çok hükmeder . Şu halde Kadınlık her şeyden evvel selim ve emin bir hissiyata malik olduğu gibi kendi üzerine çevrilen ve tabii bir revişin icabı olan matuf ve mün'atif hissiyata da bihakkın makes olabilmeklidir .

Daha açık ve kısa söylemek lâzım gelirse cemiyeti Erkek anasını başka cemiyet ve başka alanlarda göz dolaştırmayacak bir kifayetle kendisine bağlamasını bilmelidir .

Fakat bu iş o kadar kolay , bir şekilden ibaret gibi görünmemelidir . Bugünkü Kadınlığın iptilâ derecesine vardığı tüvalet ve süsü güzelliği bu işe asla kifayet verecek bir tedbir değildir .

Hangi milletin Kadınlığı , kadınlığa has olan tenasüp ve ahengi ve tabii hüsnü anını kaybetmiş ve ya dumura oğratmış ise her halde o me-

mleketlerde Podra , Kırem , Lavanta israfatı o nisbette çoğalmıştır. Bu ise bir yurdun hem ekonomik durumunu tahribeder ve hem de yine üzerinde yaptığı ciddi hırpalamalarla vücudun ve binnetice neslin bozulmasını tevli eder. Boya ve Lüks eşya içerisinde Kadın belkide musanna bir lavha gibi görünür. Ve Kadın ayna'da kendisini böyle görürken cemiyet içinde de bu parlaklıkla göze çarpacağını ve gönüllere sokula bileceğini düşünür. Halbuki her sun'î incilânın mutlaka bir de iç yüzü olduğunu da çok iyi düşündürür.

Ve pek tabiidir ki bu kadar boya ve süs maskeleri altında yaşayan çehrelerin hakiki rengini ve hakiki taravetini göre bilmek merakı o, yüzü , çehreyi olduğu gibi seyretmek merakından daha kuvvetlidir. Bunun neticesi ise her iki hayat için de bir nevi inkisar ve husarandan başka bir şey'i olamaz .

Kadın güzel olmak , mütenasip ve ahenktar bulunmak ve fitrî kabiliyetleri sayesinde kishî hünerleriyle de kendisini böylece yetiştirip hazırlamak mecburiyetindedir. Ve bu adeta bir borçtur. Cemiyetlik ve hayatlık bir vazifedir.

Bu halde , Kadın evvelâ bu vazifesini hatırlayup ve Kadınlığın en zayıf tarafı bulunan bu gidişte onun elini tutup ona hakikî güzelliği ve güzel olabilmenin en emin ve en temiz yolunu göstermelidir.

Memleketimiz Kadınlığı her çeşit düzelme ve her nevi yükselmeden önce bu hususta himaye olunmaya ve ışıklanmaya muhtaçtır. Türkiyenin yalnız İstanbulunda senede sarf edilen ve Kadının yüz etlerinde kullanılan mevaddın balığ olduğu masraf derecesi eğer hakiki bir rakamla tesbit edilmiş olsa korkunç bir ekonomi yıkımı olduğu derhal tezahur eder.

Bir kutu tuvalet ve güzellik Kıremine verilen para bir çocuk dünyaya getirip onu bir sene beslemeğe kifayet edecek kadar fazladır. Hatta belkide Akşam yiyeceği ile gece yatacağını düşünmek mevkiinde olan birçok Kadınlar yüzünün etlerinden bu Kıremi cilası ile rayihasının uçması için en titiz bir dikkatle tazelemeği asla hatırlanmaz . Nice ev ve aile kadınları da bu yolda daha az masraf ve daha az fedakârlıklara düşmüyor değildir

Gıdadan mahrumiyet , sıhatten fedakârlık , gibi hayati mahrumiyetlere katlanırlar da , yırtık ve kirli çamaşır giyerler de , akşam bir parça kuru ekmele bir bardak suya eyvallah ederlerde süsü ve tuvaletleri tam olmadığı zaman en kötü bir bedbinliğe düşerler , yaşamayı kendilerine

haram ederler , ömürlerinin kara günlerle geçtiğini zannederek iki göz iki çeşme komşu edirlirini ıslatırlar.

Bu munhasıran güzel görünmek ve gözlere beğendirmek hırından ve iştiağından başka bir şey değildir. Ama bu güzel görünmek ve güzel kabul edilmek duygusu mutlaka , yabancı ve haris nazarlar için değil , Kadının kendi aşısını ve kendi aşması için de bu böyledir.

Şu halde Kadında güzel olmak ve güzel görünmek asıl olunca muracaat edilecek yol . Sun'î ve muzir tozlar ve mayiler değil Kadının tabii ve hilkî bedialara malik ve sahib olmasıdır.

Türk Kadını aslında güzel ve mütenasiptir. Fakat Asırların günahkâr ve zalim elleri kadını o kadar ihmal ile o kadar tahrip eylemiştir ki Binlerce Kadını bir araya getirseniz içlerinde bedii güzellik vasıflarını taşıyan hemen hemen hiç bulunamayacaktır.

Ataletin yığıldığı bir yığın yağ ve yahu sefalet ve emrazın yığıldığı bir yığın kemik görülecektir. Ekseriyeti böyleleri teşkil eden bir cemiyetin Kadınlığında her halde doğru saadeti ve nefse itimat hassesi yoktur. Ve böyle bir kadınlık daima şüp'heler, endişeler, kıskançlıklar, çekişip didişmeler içinde bunalarak geçimsizlikler ve dolayısıyla sefalet ve perişanlıktan kurtulamaz.

Şu halde cemiyetimizde Kadın anasını bu yolda iyi bir gidişe koymak lâzımdır. Bu nasıl olabilir , ne ile ve hangi tedbirlerle meydana gelir orasını ben bulacak ve düşünebilecek vaziyette değilim . Ancak Türk Kadınlığının maddî taravet ve tekâmülünü ve bünyesinin inhibitattan kurtarılmasının icabettiğini düşünüyorum ve görüyorum . Bu cinsî ve zümrevî vazifeyi en başta buluyorum.

(Sonu gelecek te)

İCEAL ATAÇ

-- ALTANI OKUYANLARA --

Altan Elâzizin biricik mecmuasıdır. Altan Elâzizin sevgili halkine yarar bir değerde çıkmaya çalışacaktır. Güzel memleketimizin orijinal özelliklerini bulup ortaya çıkarmak , ziraat ve ticaretindeki açılmaları kurulayup bu yolda örnek olmak ve önderlik etmek ister. Nurlu ve ışıklı gençlerimizin ve bilginlerimizin bu yoldaki yardım ve gayretlerini bekler.

1 — Altana her nurlu ve ışıklı yurttaş yazı verebilir.

2 — Yazılar Elâzizin hususiyetlerine ve Elâzizin muhiti ihtiyaçlarına uygun olmalıdır.

3 — Gelen yazılar , değerlerine göre sıraya konularak basılır.

4 — Memleket türkülerine ve halkın kahramanlık hikâyelerine dair yazılara özel bir ehemmiyet verilir.

5 — Yurda ve bilhassa Elâzize faideli yazılar şükranla kabul edilir.

6 — Altanın yapmak istediği bu yurt ve ulus işinde yurttaşlarımız en sağlam ve en istekli gayret ve yardımlarını esirgememelidir.

← ALTANIN SATIŞ VE ABUNA ŞARTLARI →

Altanın Sayısı (15) Kuruş Seuelik Abunası
12 sayı hesabile (180) Kuruştur.
Her Ayın 22 sinde çıkar

Yeri :

Elâziz HALKEVİDİR

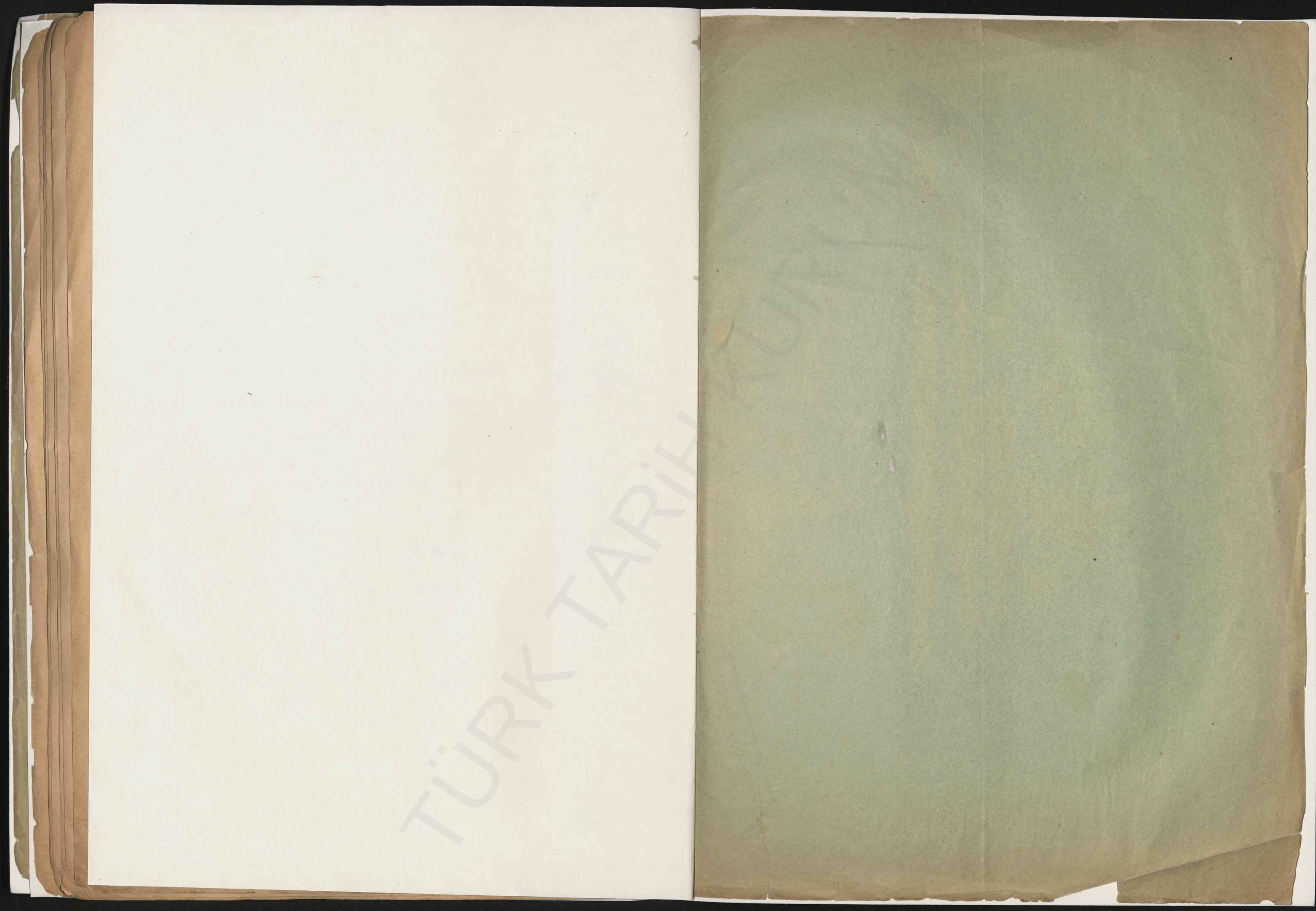
Adres :

Halkevi

ALTAN

Altana ait her şey

Bu Adrese yazılmalıdır.

MAHMUT ŞAKİROĞLU'DAN
ALINDI